

Список використаних джерел:

4. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери / За заг. ред. проф. І. Д. Звереві. Київ, Сімферополь: Універсум, 2012. 536 с.

5. Класифікатор соціальних послуг. 2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0643-20#Text>

6. Державний стандарт соціальної реабілітації осіб з інтелектуальними та психічними розладами. Затв. Наказом Міністерства соціальної політики України 17 грудня 2018 року № 1901. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0066-19#Text>

7. Державний стандарт соціальної послуги соціально-психологічної реабілітації осіб із залежністю від наркотичних засобів чи психотропних речовин. Затв. Наказом Міністерства соціальної політики України 01 жовтня 2020 року № 677. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1218-20#Text>

Завацька Людмила

lzavatska2016@gmail.com

СОЦІАЛЬНА РОБОТА В ГРОМАДІ: ПРИХОВАНІ РЕСУРСИ

В умовах сьогодення Українська держава переживає значні і важливі зміни, які стосуються всіх сфер життєдіяльності суспільства в цілому і громадян зокрема. З початку децентралізації громад та реформування соціального захисту населення підвищилась роль органів місцевого самоврядування у побудові і формуванні нової парадигми соціальної роботи як сфери надання послуг. Об'єднані територіальні громади були наділені додатковими повноваженнями у сфері соціального захисту населення, з'явилися інтегровані соціальні послуги різним категоріям клієнтів за місцем їх проживання [1]. Громади впроваджували зміни задля покращення життя та добробуту жителів.

Однак повномасштабне вторгнення росії 24 лютого 2022 року та наслідки перебування вже понад року всієї країни у військовому стані змінило якість життя людей. Наразі спостерігається, у певної категорії осіб, виснаження фізичних та емоційних ресурсів, руйнуються відпрацьовані моделі поведінки та набутий соціальний досвід. Особливо це відчувається в громадах, які постраждали під час військових дій чи перебували в окупації. З іншого боку, в умовах російської агресії на перший план виходить безпека, допомога армії, відновлення житла, адаптація до складних життєвих обставин та інші проблеми та ситуації, що наявні майже в кожній сім'ї в громаді.

Саме ці зміни сприяли появі нових соціальних проблем, які позначилися на можливостях реалізації базових моделей соціальної роботи в об'єднаних територіальних громадах. Виявилось що наявний соціальний працівник не в змозі охопити всі проблемні сфери життя громади. Все це актуалізує необхідність залучення прихованих ресурсів, якими є самі жителі громади. Беручи до ваги вище зазначене, варто визначити особливості цього процесу, спираючись на аналіз моделей соціальної роботи здійснений Т.Семигіною [2]. Ці дослідження дали нам поштовх до пошуку прихованих ресурсів громади щодо розуміння, визначення та організації соціальної роботи.

Ключовим, з точки зору активізації прихованих ресурсів громади, стало питання чіткого розуміння моделі соціальної роботи та відповідність діяльності її суті та меті. У соціальній роботі виділяють три класичні моделі: [3]

- місцевий розвиток або розвиток територіальної громади;
- соціальне планування;
- соціальна дія.

Місцевий розвиток або розвиток територіальної громади – це модель, яка передбачає організацію зусиль людей на покращення умов життя в локальній громаді та активне залучення жителів до вирішення власних проблем. Важливо, що ця модель побудована на основі принципу самопомоги та взаємодопомоги.

Визначена модель показала свою ефективність у сталому розвитку громади через впровадження соціальних ініціатив:

- допомога вразливим групам населення (внутрішньо переміщеним особам; дітям внутрішньо переміщених осіб у закладах загальної середньої освіти; особам з інвалідністю; людям похилого віку; багатодітним сім'ям; сім'ям з новонародженими дітьми та дітьми раннього віку);

- інформальна освіта, спрямована на підвищення рівня освіченості жителів громади; освітні проекти (тренінги та заняття у закладах загальної середньої освіти орієнтовані на батьків дітей шкільного віку);

- діяльність гуртків, центрів за інтересами в клубах сіл об'єднаної територіальної громади;

- проведення зборів, обговорень суспільно-важливих питань в старостатах об'єднаної територіальної громади.

Модель соціального планування передбачає вирішення різнопланових проблем у сферах надання соціальних послуг, громадського здоров'я, вирішення соціально-побутових питань. Ця модель також надає широке поле можливостей активізації прихованих ресурсів громади:

- підтримуючі умови (створення чат-боту старостатом; надання необхідної інформації, наприклад, про своє здоров'я; прийняття, повага, відновлення, реабілітація);

- повсякденне життя (підтримка під час зустрічей, відвідування різних закладів і установ);

- надання несистематичної, інколи ситуативної допомоги у формі консультування, інформування, адвокації (представництва інтересів конкретного клієнта у різних державних чи інших установах тощо);

- управління собою, психічним станом (допомога у прийнятті ліків);

- інформація про наявні ресурси, підтримка особистості у вільному доступі та отриманні певних послуг;

- інструкції та консультації, зворотній зв'язок та перевірка реальності;

- підтримка участі в житті громади (проведення дозвілля, підтримка

взаємин та дружби).

Соціальна дія як модель передбачає визначення проблем та мобілізацію жителів громади на соціальні дії. Тут важлива роль соціального працівника як представника інтересів вразливих груп жителів територіальної громади. Оскільки соціальна робота є мультидисциплінарним видом діяльності, відповідно приховані ресурси громади в цьому випадку можуть зіграти ключову роль.

Отже, вважаємо перспективним у запровадженні ефективної моделі надання соціальних послуг, яка б задовольняла потреби і запити споживачів, залучення прихованих ресурсів, якими є самі жителі громади.

Список використаних джерел:

1. Про соціальні послуги: Закон України № 2671-VIII від 17.01.2019 року [URL:https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-199#Text](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2671-199#Text)
2. Семигіна Т.В. Модель соціального планування на місцевому рівні. *Наукові записки НаУКМА*. 2006. С. 61-67.
3. Слезанська Г.І. Соціальна робота в територіальній громаді: теорії, моделі та методи: монографія /за наук.ред.д-ра пед.наук, проф. В.А.Поліщук. Тернопіль: Осадца Ю.В., 2018. 382 с.